

Europagten redder bankerne, men ikke Europa

Danske politikere var lettede, efter at de 17 eurolande på deres topmøde den 11. marts nåede til enighed om de overordnede regler for den såkaldte europagt.

De øvrige 10 EU-lande blev inviteret til at deltage i pagten. Statsministeren vurderede, at Danmark kan tilslutte sig, uden at det er nødvendigt at afholde en folkeafstemning, og at Danmark har en klar interesse i at være med. Og Socialdemokraterne erklærede sig straks enige.

For danske politikere var det – på kort sigt – en heldig udgang på planerne om en ‘pagt for konkurrenceevnen’, som foreslået af kansler Merkel med opbakning fra præsident Sarkozy en måned tidligere. Den var tæt på at være politisk uspiselig også i en række eurolande med sit de facto krav om, at de øvrige lande skulle føre samme konkrete politik som Tyskland med hensyn til pensionsalder, lønudvikling, selskabskat, gældsbremse etc.

Men det oprindelige forslags føderale karakter var undervejs blev kraftigt udvandet efter protester fra en række af de øvrige eurolande. Så meget, at pagten på lang sigt ikke er

mere effektiv, end hvad medlemslandene frivilligt vil være med til. Konkurrenceevnepagten kan betragtes som et tillæg til stabilitets- og vækstpagten, der i sig selv var et senere tillæg til den oprindelige traktat, som skulle sikre budgetdisciplin i mangel på en økonomisk union.

Men ikke et eneste euroland har igennem samtlige år overholdt stabilitets- og vækstpagten.

Havde de gjort det, var deres statsgæld ikke steget så meget, som den faktisk er i en række lande.

Det tysk-franske forslag om en konkurrenceevnepagt udspringer grundlæggende af ønsket om at erstatte den midlertidige låneordning (EFSF) for eurolande i krise med en permanent ordning (ESM) fra 2013 med en højere udlånsramme.

Tyskland er den største garant. Kansler Angela Merkels problem er, at de tyske vælgere er særdeles afvisende over for, at Tyskland skal bruge penge på at redde økonomien i andre lande. Prisen for at stille tysk garanti for en permanent låneinstitution var derfor et krav om tæt koordinering af medlemslandenes økonomiske politik.

Behovet for lån opstod, fordi finanskrisen i 2008 gjorde det nødvendigt for en række stater i EU at garantere eller skyde penge ind i deres banker for at sikre dem mod konkurs, og samtidig pumpede de penge ud i omsætningen i håb om at mindske faldet i beskæftigelsen.

Men da mange af dem i forvejen havde en stor offentlig gæld, fordi de ikke i de foregående år havde overholdt stabilitets- og vækstpagtens budgetdisciplin, begyndte det at blive et problem at få underskuddet på statsbudgettet finansieret på det internationale kapitalmarked – i hvert fald til en rimelig rente.

Det gjaldt i første omgang Grækenland. For et år siden var landet truet af statsbankerot. Og i efteråret var det Irland, der kom i vanskeligheder.

Irland var ellers i 2007 – året før bankkriserne satte ind – et budget- og gældsmæssigt mønsterland, men det blev meget hårdt ramt af at have garanteret både irske og udenlandske bankers udlån til en ophedet ejendomssektor. Faktisk havde Irland i 2007 kun halvt så stor en offentlig gæld som Tyskland.

Det, der begyndte som bankkriser, udviklede sig altså i nogle lande til statsgældskriser på det private låne-marked. Andre eurolande med Tyskland i spidsen måtte træde til med lånepakker for at forhindre, at Grækenland og Irland gik bankerot eller trådte ud af eurosamarbejdet. Det frygtes stadig, at Spanien, Portugal

og måske Italien får lignende problemer.

Modstykket til de statslige hjælpepakker til periferi-landene er, at bankerne – i vid udstrækning tyske, franske og engelske – er sluppet for tab på deres udlån i disse lande, selv om de har været uforsigtige med bevillinger af lån.

Hjælpepakkerne blev ydet på betingelse af krav om nedskæringer i de offentlige udgifter, herunder sænkning af lønninger og pensioner, samt højere skatter for hurtigt at få balance i de offentlige udgifter.

Retfærdigt måske, set med en tysk vælgers øjne, men den økonomiske vækst er gået i stå på grund af stramningerne. Derfor får de umådeligt svært ved at tilbagebetale deres lån i fuldt omfang.

Muligheden for at eksportere sig til vækst er svækket af, at enhedslønomkostningerne for de perifere eurolande (og Danmark) igennem de sidste 10 år er steget 25-30 procent mere end i Tyskland. De kan ifølge sagens natur ikke devaluere sig til vækst, og en såkaldt intern devaluering vil vare adskillige år.

Status er derfor, at store dele af Europa i årevis vil blive præget af økonomisk stagnation og velfærdsforringelser. Det retter europagten ikke op på. Bankerne og euroen bliver reddet, men ikke Europa.

Måske er det en sag for danske politikere at tale højt om i Bruxelles.

Navigator